

Ján Boor — If... / Ak... / Když...

Ako bývalý vysokoškolský učiteľ mám s prácou pre mládež svoje skúsenosti a rád využívam príležitosť znova sa jej prihovoriť aspoň v rámci tohto skromného príspevku.

Predostierate niekoľko námetov, či otázok, na ktoré chcem reagovať maximálne stručne podaním niekoľkých podnetov, ktoré by azda mohli priviesť uvažujúcich mladých ľudí k primeraným, možno aj plodným uzáverom či priam aktivitám.

Spytujete sa na dôležité trendy, ktoré sa aktuálne vynorili a ktoré budú asi ovplyvňovať budúci vývin. Z nich by som chcel upozorniť na dva: ekumenické hnutie kresťanských cirkví a proces zjednocovania Európy pod egidou EU. Obom treba venovať - myslím si - maximálnu pozornosť i podporu a čím viac čínorodého úsilia. A už len nesmelo dodávam, že by som si veľmi želal renesanciu pojmu Vlastenectvo (nezlišťné!), ktoré sa akosi hrozivo vytráca z našich hláv, srdc i skutkov...

Potom sa pýtate, čo by si mali mladí ľudia všímať. Nuž: pozitívne úsilia veľkých, nesporné hodnoty, veľké životné pravdy... Napríklad takéto: „We are too preoccupied with the new, and not enough concerned with the permanent.“ (Príliš nás zamestnáva nové, a len málo nás znepokojuje to, čo je stále.) Povedal to skutočný duchovný revolucionár Ameriky a vynikajúci spisovateľ H. D. Thoreau. A ešte by som radil mladým, aby si opätovne čítali Kiplingovu báseň „If you can keep your head...“, ktorú zároveň pripájam k môjmu príspevku v origináli, v slovenskom a českom preklade. Je to jedna z najkrajších a najcennejších básní celej svetovej literatúry.

Napokon, ktoré knihy odporúčam... Celkom iste túto dvojicu - F. Capra: *Tao fyziky* (Gardenia, Bratislava 1992) a R. Sheldrake: *Tao prírody* (Gardenia, Bratislava 1994). Sú to najmúdrejšie knihy, čo som čítal v poslednom desaťročí.

Mládeži prajem veľa elánu a sem-tam i trochu zdravého skepticizmu.

IF...

If you can keep your head when all about you
Are losing theirs and blaming it on you,
If you can trust yourself when all men doubt you
But make allowance for their doubting too,
If you can wait and not be tired by waiting,
Or being lied about, don't deal in lies,
Or being hated, don't give way to hating,
And yet don't look too good, nor talk too wise

If you can dream - and not make dreams your
master,
If you can think - and not make thoughts your aim,
If you can meet with Triumph and Disaster
And treat those two impostors just the same,
If you can bear to hear the truth you've spoken
Twisted by knaves to make a trap for fools,
Or watch the things you gave your life to, broken,
And stoop and build 'em up with worn-out tools:

If you can make one heap of all your winnings
And risk it on one turn of pitch-and-toss,
And lose, and start again at your beginnings
And never breathe a word about your loss,
If you can force your heart and nerve and sinew
To serve your turn long after they are gone,
And so hold on when there is nothing in you
Except the will which says to them: 'Hold on!'

If you can talk with crowds and keep your virtue,
Or walk with Kings / nor lose the common touch,
If neither foes nor loving friends can hurt you,
If all men count with you, but none too much,
If you can fill the unforgiving minute
With sixty seconds' worth of distance run,
Yours is the Earth and everything that's in it,
And - which is more - you'll be a Man, my son!

AK.....

Ak jasnú hlavu nestratíš, keď stratí
ju vôkol každý, teba viniac v zlosti,
budeš si veriť, nech aj neveria ti,
no pritom zväžiš aj ich pochybnosti,
ak zvládzeš čakať pokojne a isto,
ľžu neodpovieš, ak ťa oklamali,
nenávisť neodplatiš nenávisťou,
no nebudeš sa tváriť dokonaly,

ak budeš snívať, snom však nedáš vládu,
rozmyšľať, ale nespraviš to cieľom,
ak zoči-voči Víťazstvu či Pádu
rovnaký budeš k tým dvom nepriateľom,
ak zvládzeš počuť pravdy, čo si hlásal,
poprekrúcané, nech sa blázni chytia,
ak z ruín, hoci unavený, zasa
pozdvihneš k svetlu zmysel svojho bytia,

ak budeš schopný zložiť na hromádku
výhry a staviť na jeden ťah kariet -
a prehrať, začať znova od začiatku,
no slova o tej strate neprevravieť,
ak dokážeš dať povel srdcu, svalom,
nech slúžia ďalej, aj keď odumreli,
kráčať, keď nič už v tebe nezostalo,
len vôľa, ktorá vydržať im velí,

ak udržíš si hrdosť, vraviac k davu,
prostotu zasa, kráľmi obklopený,
ak nezohne ti hnev či priazeň hlavu
ak napriek úcte nik ťa neprecení,
ak vtesnáš pritom do minúty prísnej
šesťdesiat sekúnd behu z celej sily,
tvojou sa stane Zem i poklady z nej
a bude z teba človek, syn môj milý!

Preložila J. Kantorová - Bálíková

KDYŽ...

Když bezhlavost svým okem klidně měříš,
ač tupen, sám že nejsi bezhlavý,
když , podezříván, pevně v sebe věříš,
však neviníš svých soků z bezpráví,
když čekat znáš, ba čekat beze mdloby,
jsa obelháván, neupadat v lež,
když, nenáviděn, sám jsi beze zloby,
slov ctnosti nadarmo však nebereš,

když umíš snít a nepodlehnu snění,
když hloubat znáš a dovedeš přec žít,
když proti triumfu i ponížení
jak proti svůdcům společným jsi kryt,
když nezoufáš, nechť pravdivá tvá slova
lstí bídáků se tvé stavení a znova
jak dělník v potu lopotíš se dál,

když spočítat znáš hromadu svých zisků
a na jediný hod vše riskovat,
zas po prohře se vracet k východisku
a nezavzdychnout nad hořem svých strát,
když přinutit znáš srdce své a čivy,
by s tebou vytrvaly nejvěrněj,
ač tep a pohyb uniká ti živý
a jen tvá vůle káže Vytrvej! ,

když něhu sneseš přílišnou i tvrdost,
když svůj jsi, všem nechť druhem jsi se stal,
když, sbratřen s davem, uchováš si hrdost
a nezpyšníš, byť mluvil s tebou král,
když řekneš: Svými vteřinami všemi
mně, čase, jak bych závodník byl, služ!
pak pán, pak vítěz na širé jsi zemi -
a co je víc: pak, synu můj, jsi muž !

Preložil Otakar Fischer